

بررسی تأثیرات روند تحصیلی و پیشرفت یادگیری دانش آموزان از جلسات مشاوره مدرسه

هانیه بزی

دانشجوی کارشناسی پیوسته راهنمایی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان امام سجاد (ع) بیرجند، ایران.

h.bazzi1382@gmail.com

فرزانه شاه نظر قاسمی

کارشناسی پیوسته علوم تربیتی، دبیر آموزش و پرورش، ایران.

farzanehghasemi1352@gmail.com

چکیده

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از سازه هایی است که از دیرباز مورد توجه بوده و تحقیقات بسیاری را به خود اختصاص داده است. متخصصین تعلیم و تربیت همواره کوشیده اند شرایطی را فراهم نمایند تا محصلین بیشترین کارایی تحصیلی را از خود نشان دهند. امروزه مهم ترین نقش مدارس این است که دانش آموزان را در پیشرفت تحصیلی یاری نماید. به طور کلی پیشرفت تحصیلی را توانایی آموخته شده یا اکتسابی حاصل از دروس ارائه شده یا به عبارت دیگر، توانایی آموخته شده توسط فرد در موضوعات آموزشی می دانند که به وسیله آزمون های استاندارد شده، اندازه گیری می شود. شرف تحصیلی گرایش همه جانبه به ارزیابی عملکرد خود با توجه به عالی ترین معیارها، تالش برای موفقیت در عملکرد و برخورداری از توانایی که با موفقیت در عملکرد همراه است. در نظام های آموزشی نیز تاکید عمده بر پرورش خلاقیت کودکان است. خلاقیت برای بقای هر جامعه ای لازم است و برای ایجاد و تداوم آن در افراد، بایستی عادت به تفکر را در آن ها ایجاد کرد چرا که خلاقیت با تفکر به وجود می آید. یکی از هدف های مهم در محیط پرتلاطم و متغیر کنونی، آموختن شیوه های خلاقیت و نوآوری است و یکی از الگوهای تدریس که باعث پرورش ظرفیت مشکل گشایی کودکان و هدایت آن ها به بیان خلاق می شود پرورش خلاقیت است.

واژگان کلیدی: تحصیل، دانشگاه، دانش آموزان، معلومات، معلم.

مقدمه

برای اینکه مفهوم پیشرفت تحصیلی روشن شود، ابتدا باید مفهوم افت تحصیلی که واژه های در مقابل آن به شمار می آید، روشن گردد. افت تحصیلی، افت عملکرد تحصیلی و درسی دانش آموزان و دانشجویان از سطحی رضایت بخش به سطحی نامطلوب است. روشن است که افت تحصیلی فقط در مردودی و یا تجدیدی خلاصه نمی شود و در هر دانش آموز یا دانشجویی که یادگیری های او کمتر از توان و استعداد بالقوه و حد انتظار باشد صدق می کند؛ بنابراین حتی دانش آموزان تیزهوش نیز ممکن است دچار افت تحصیلی گردند (صفری زاده و علی دادی، ۱۳۹۹).

به همین سبب، به نظر می رسد که باورهای فراشناختی هر فرد می تواند تأثیرات مهمی بر احساسات، سرخوشی و پیشرفت تحصیلی او داشته باشد. در این پژوهش سعی شده است ارتباط بین این دو مؤلفه مشخص شود. در نظریه های موسوم به هدف نهایی، اعتقاد بر این است که پیشرفت تحصیلی موقعی به دست می آید که افراد، به اهداف مبتنی بر ارزش ها و نیازهای خود جامعه عمل ببوشانند. افرادی که اهدافشان را مهم تر و احتمال موفقیت و رسیدن به آن ها را بیشتر در نظر می گیرند، احساس

پیشرفت تحصیلی و خوشبختی بیشتری خواهند کرد؛ در حالی که افراد دارای پیشرفت تحصیلی اندک، غرض‌ورزی بیشتری در هدف‌هایشان احساس می‌کنند (داینر و همکاران، ۲۰۰۲).

جایگاه معلمان یکی از موضوعات نگران کننده در دهه گذشته بوده است و این نگرانی به صورت بین المللی درآمده است، تلاش‌های بسیاری برای پیدا کردن عوامل مؤثر در پایگاه اجتماعی معلمان در سطح جهانی صورت گرفته، تا از این طریق بتوان منزلت اجتماعی معلمان را ارتقاء بخشید (مک نیکل، ۱۹۹۶). در ایران با استناد به تحقیقات انجام گرفته چنانچه به عوامل مؤثر بر آسیب های اجتماعی معلمان توجه شود وبا شناخت این عوامل برای رفع مشکلات تلاش شود، بی تردید در امر آموزش و پرورش اثرات مثبت بسیاری خواهد داشت. این امر محقق را واداشت تا با انجام چنین تحقیقی در جهت عوامل مؤثر بر آسیب های اجتماعی معلمان قدمی در این راه مهم بردارد. معلم در ایجاد موقعیت مناسب یادگیری، قادر به تغییر و کنترل بسیاری از عوامل نیست اما تا حدی می‌تواند با تعیین هدف‌های صریح اجرایی و اتخاذ الگو و روش‌های مناسب تدریس و تهیه و به‌کارگیری تجهیزات لازم و ایجاد نوعی ارتباط سالم با شاگردانش، کیفیت تدریس خود را دست‌خوش تغییر و تحول و پیشرفت کند. با توجه به دیدگاه های مختلفی که در ارتباط با ضرورت تدریس علوم تجربی به ویژه در دوره ابتدایی وجود دارد، اهمیت پرداختن به بحث و پژوهش درباره روش‌های تدریس علوم تجربی در دوره ابتدایی و نقش آن در پرورش شناخت علمی کودکان آشکار می‌شود. اهمیت ثمربخشی روش‌های تدریس و یادگیری بهتر همواره مورد نظر دانشمندان و محققین علوم تربیتی بوده است. تاریخچه مطالعات نشان می‌دهد روش‌های تدریس چه در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و چه در ایجاد انگیزه و رضایت خاطر، پرورش شخصیت و رشد خلاقیت آنان و مؤثر است. روش های تدریس به منزله روشنایی های متفاوتی هستند که هر کدام بردشان تا شعاع خاص را در برمی‌گیرند (عابدینی، ۱۳۹۷).

2

بیان مسئله

افراد ببینند که دیگران در کارهایی که به نظر آنها خیلی مشکل می‌رسد موفق‌اند، امکان دارد افسرده شوند. زمانی که افراد دارای کارایی بالا با موقعیت‌های محیطی بی‌اعتنا مواجه می‌شوند، معمولاً تلاش‌های خود را تشدید می‌کنند تا آن محیط را تغییر دهند. آنها برای ایجاد تغییر، ممکن است اعتراض کنند، به مبارزه اجتماعی دست بزنند یا حتی به زور متوسل شوند، اما به نظر بندورا، اگر تمام این تلاش‌ها شکست بخورند، آنها یا کلاً این روش را کنار می‌گذارند و روش دیگری را اختیار می‌کنند یا اینکه درصدد یافتن محیط پذیراتری برمی‌آیند. سرانجام اینکه، خودکارآمدی پایین اگر با محیط بی‌اعتنا ترکیب شود، افراد احساس بی‌تفاوتی، تسلیم و درماندگی می‌کنند.

تحقیقات نشان داده است که روابط اجتماعی توأم با اعتماد اثر تعیین کننده ای بر شادمانی دارند و در این میان خانواده عمده ترین تامین کننده شادمانی افراد محسوب می‌شود (چلبی و موسوی، ۱۳۸۷). شادی باعث تغییر در چو روابط خانواده می‌شود. این یافته ها بر اهمیت نقش روابط خانوادگی در تسهیل این تغییر تأکید دارند (نورث و همکاران، ۲۰۰۸). والدین شاد از کودکانشان بهتر نگهداری می‌کنند و فرزندان نوجوانشان را بیشتر دوست دارند (آرگایل، ترجمه گوهری انارکی و همکاران، ۱۳۸۲). نقش خانواده در سلامتی با گرایش جوانان به ناهنجاری ها مهم است (احمدی و همکاران، ۱۳۸۷). از دیدگاه فوردایس (۲۰۰۰) شادی تنها یک هیجان مثبت یا احساسی است که توأم با رضایت باشد و معمولاً به وسیله عباراتی چون خرسندی، احساس بهزیستی، نشاط و مسرت و دلخوشی توصیف می‌شود (فوردایس، ۱۹۸۳). به اعتقاد سلیگمن (۲۰۰۴) هدف اصلی روانشناسی مثبت، افزایش شادکامی بر روی کره زمین است. این فرایند دو مرحله را شامل می‌شود: نخست، سنجش معتبر و مطمئن احساسهای مثبت و آثار مثبت آن است که در دهه گذشته، این شاخه از روانشناسی گامهای مؤثر و چشمگیری در این خصوص برداشته است. مرحله دوم در این فرایند، طبقه بندی علمی است (سیگمن، ۲۰۰۴).

معلم در ایجاد موقعیت مناسب یادگیری، قادر به تغییر و کنترل بسیاری از عوامل نیست اما تا حدی می‌تواند با تعیین هدف‌های

صریح اجرایی و اتخاذ الگو و روش های مناسب تدریس و تهیه و به کارگیری تجهیزات لازم و ایجاد نوعی ارتباط سالم با شاگردانش، کیفیت تدریس خود را دستخوش تغییر و تحول و پیشرفت کند (سیف، ۱۳۸۷). با توجه به دیدگاه های مختلفی که در ارتباط با ضرورت تدریس هنر به ویژه در دوره ابتدایی وجود دارد، اهمیت پرداختن به بحث و پژوهش درباره روش های تدریس هنر در دوره ابتدایی و نقش آن در پرورش شناخت علمی کودکان آشکاری- شود (تجری، ۱۳۸۶). اهمیت ثمربخشی روش های تدریس و یادگیری بهتر همواره مورد نظر دانشمندان و محققین هنر تربیتی بوده است. تاریخچه مطالعات نشان می دهد روش های تدریس چه در پیشرفت تحصیلی کودکان و چه در ایجاد انگیزه و رضایت خاطر، پرورش شخصیت و رشد خلاقیت آنان و موثر است. روش های تدریس به منزله روشنایی های متفاوتی هستند که هر کدام بردشان تا شعاع خاص را در بر می گیرند. البته باید اذعان نمود که هر یک از روش ها در ارتباط با موقعیت های مختلف از کار آیی ویژه ای برخوردار هستند، به عبارت دیگر هر یک در جای خویش مثمر ثمر هستند. (قورچیان، ۱۳۷۷). امروزه شیوه های نوین و فعال تدریس توجه مسئولان و دبیران را به خود جلب کرده است. در این شیوه ها فراگیر و علائق و توانمندی های او در مرکز توجه قرار دارد و معلم تلاش می کند تا توانایی های فراگیران را در مهارت های گوش دادن گفتن، خواندن، نوشتن، استدلال، مقایسه، تطبیق، تجزیه و تحلیل، سازندگی و خلاقیت تقویت کند و با توجه به این موضوع محتوای درسی را در کلاس های درسی ارائه می دهد (شریفی و همکاران، ۱۳۸۷).

باید اذعان نمود که هر یک از روش ها در ارتباط با موقعیت های مختلف از کار آیی ویژه ای برخوردار هستند، به عبارت دیگر هر یک در جای خویش مثمر ثمر هستند. علاوه بر آنکه تعلیم و رشد شرط لازم رسیدن آدمی به مرحله کمال و سعادت است، عامل دیگری نیز در انسان دیده می شود که لزوم تعلیم و رشد را در او شدت می بخشد و آن از ویژگی تأثیرپذیری انسان و سرایت عقاید و عادات و به طور کلی فرهنگ یک جامعه به معاصران و نسل های آینده است. بر این اساس تأثیر تعلیم و رشد، مفید یا مضر، مثبت یا منفی در انسان جنبه تصاعدی می یابد؛ به گونه ای که ممکن است فامیل یا جامعه ای را تحت تأثیر قرار دهد. چنانکه گفته شد، مبانی تعلیم و رشد عبارت است از اندیشه ها، افکار و نگرش های مربوط به معرفت شناسی، جهان شناسی، انسان شناسی و ارزش شناسی و در کل، موقعیت انسان، امکانات و محدودیت های او را نشان می دهد و درباره ضرورت هایی که حیات او پیوسته تحت تأثیر آن هاست بحث می کند. امروزه شیوه های نوین و فعال تدریس توجه مسئولان و دبیران را به خود جلب کرده است. در این شیوه ها فراگیر و علائق و توانمندی های او در مرکز توجه قرار دارد و معلم تلاش می کند تا توانایی های فراگیران را در مهارت های گوش دادن گفتن، خواندن، نوشتن، استدلال، مقایسه، تطبیق، تجزیه و تحلیل، سازندگی و خلاقیت تقویت کند و با توجه به این موضوع محتوای درسی را در کلاس های درسی ارائه می دهد (مزروقی، ۱۳۸۶).

در بسیاری مواقع شاید این دور از واقعیت نباشد که نه معلم می داند محتوایی را چرا باید درس بدهد و نه دانش آموز چرایی را انتخاب محتوا را می داند نه معلم می داند محتوا را به چه روش صحیح و سودمندی تدریس نماید و نه دانش آموز چگونه یادگرفتن را می داند، معلم صرفاً درس می دهد و فراگیران نیز به طور موقتی حفظ می کنند، ما فقط یاد گرفته ایم درس بدیم و دانش آموزان نیز آموخته اند که تنها حفظ نمایند و چون و چرا مطالب را از ما بپذیرند.

پیشینه تحقیق

در بسیاری مواقع شاید این دور از واقعیت نباشد که نه معلم می داند محتوایی را چرا باید درس بدهد و نه دانش آموز چرایی را انتخاب محتوا را می داند نه معلم می داند محتوا را به چه روش صحیح و سودمندی تدریس نماید و نه دانش آموز چگونه یادگرفتن را می داند، معلم صرفاً درس می دهد و فراگیران نیز به طور موقتی حفظ می کنند، ما فقط یاد گرفته ایم درس بدیم و کودکان نیز آموخته اند که تنها حفظ نمایند و چون و چرا مطالب را از ما بپذیرند (سبحانی نژاد و همکاران، ۱۳۸۵). آیا معلم به طور معمول، پیش از تدریس ارزیابی می کند که هدف از تدریس این مطالب چیست؟ و آیا از خود می پرسد این محتوا چگونه باید

تدریس شود؟ یا فقط به طور یکنواخت به روش حفظی به یادگیری طوطی وار می پردازد. متن آموزشی که در اختیار همه قرار دارد، اما چگونگی تدریس مهم است. موفقیت معلم در استفاده از شیوه های فعال تدریس است. به اعتقاد محقق، شیوه فرایند یاددهی - یادگیری از خود موضوع درسی مهم تر است. کارائی روش هایی نظیر سخنرانی، انتقال اطلاعات از معلم به دانش آموز و به یادسپاری و تأکید بر محفوظات که شالوده روش های سنتی تدریس است مدت ها است مورد ایراد و پرسش قرار گرفته است (حیدری و همکاران، ۱۳۸۸).

اهمیت، جایگاه و نقش معلم در تعلیم و تربیت تا حدی است که می توان گفت معلم، کارایی و کفایت او، آیینی تمام نمای کفایت و کارایی هر نظام آموزش و پرورش می باشد و مهم ترین وسیله رسیدن جامعه به غایات و هدف های آموزش و پرورش، معلم صاحب صلاحیت است (رئوف، ۱۳۷۹؛ تقی پور ظهیر، ۱۳۸۱). باید توجه داشت که هر دانش آموز نسخه بی نظیر عالم خلقت است، پس داشتن نگاهی موشکافانه به شخصیت و منش دانش آموزان سبب می شود که هر یک را همچون جهانی ناشناخته و نسخه ای متفاوت در عالم هستی بدانیم و به تفاوت های فردی آنها توجه نماییم. لذا این مهم یکی از اصولی است که هر معلم باید بدان توجه داشته باشد.

مسلط بودن و استفاده از روش های یادگیری مختلف در حین تدریس نیز می تواند در تعمیق یادگیری دانش آموزان موثر باشد. مثلاً اگر روش پرسش و پاسخ با طرح پرسش های هنرمندانه، هدفمند، منطقی، واضح و روشن مبتنی بر زمینه های علمی شاگردان، واگرا و برانگیزاننده از سوی معلم همراه شود، می تواند به پرورش و تقویت قدرت تفکر، استدلال و اظهار نظر، تفکر انتقادی، خلاقیت، اعتماد به نفس و انگیزه ی مطالعه و تحقیق در دانش آموزان کمک نماید (جاودانی، ۱۳۹۱، ص ۴۹).

4

سرعتی که دانش آموز در تکمیل پایه ها و درجات گوناگون دارد و بر حسب مقدارش، پیش افتادگی و سرعت یا عقب ماندگی وی اندازه گیری می شود (بیابانگرد، به نقل از مرادی، ۱۳۸۷). پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزشیابی آموزش و پرورش است و تمام کوشش ها در این نظام در واقع تلاش برای جامه عمل پوشاندن به این امر تلقی می شود. به طور اعم کل جامعه و به طور اخص نظام آموزش و پرورش نسبت به سرنوشت کودکان، رشد و تکامل موفقیت آمیز آنان و جایگاه آنها در جامعه علاقه مند و نگران است و انتظار دارد دانش آموزان در جوانب گوناگون، اعم از ابعاد شناختی و کسب مهارت و توانایی ها و نیز در ابعاد عاطفی و شخصیتی، آنچنان که باید پیشرفت و تعالی یابند (پورشافعی، به نقل از مرادی ۱۳۹۲).

خانواده از نهادهای مهم و بنیادی جامعه است که نقش اساسی در زندگی فرد و جامعه دارد. امری غیر قابل تردید است. اگر چه فرزند از جامعه و اجتماعی، اهمیت خانواده در حکم نهادی ولی بیشتر تحت تاثیر خانواده است. تاثیر خانواده در کودک و نقشه ای مهم همسالان تاثیر می گیرد، آن در جنبه های سازندگی، فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی و غیره بسیار مهم و عظیم است (قائمی، ۱۳۸۰). تاثیر خانواده در رشد همه جانبه کودک از لحظه تولد آغاز و با قدرت و فراگیری خاصی آشکار میشود و در سراسر زندگی باقی می ماند. روابط صحیح و متعادل والدین و فرزندان یکی از عوامل ثر در سلامت و بهداشت روانی آنان است. تحقیقات نشان می دهد که در میان عوامل گوناگونی مؤثر تاثیر متقابل کودک و والدین و که در پرورش و شخصیت سالم در کودکان و نوجوانان مؤثرند (نوابی نژاد، ۱۳۸۰).

پرورش و تقویت نیروی عقل از عوامل موثر در تعلیم و تربیت است چون عقل در کنترل تمایلات نفسانی و دعوت به اعمال نیک و پایبند بودن به مکارم اخلاقی نقش مهمی ایفا می کند. بعد عقلانی که به عنوان یک استعداد در وجود آدمی نهادینه شده است به خودی خود شکوفا نمی گردد. بلکه برای پیمودن راه تکامل، نیاز به هدایت و تربیت دارد (احمدی و نوری عیبلو، ۱۳۹۹، ص ۶۳، به نقل از عشوری و همکاران، ۱۳۹۲). مزروقی در تعریف تربیت عقلانی آن را به معنای ایجاد شرایط مناسب برای پرورش قوه تفکر در انسان می داند وی عقل را اساس تعلیم و تربیت می داند و بیان می کند اگر فرد بخواهد به کمال انسان و الهی خود دست یابد باید تعقل را در خود پرورش دهد (احمدی و نوری عیبلو، ۱۳۹۹، ص ۶۳). عقل از دیدگاه

اسلام رسول و حجت خدا بر بندگانش است. امام کاظم (ع) می فرماید: «دو حجت برای انسان ها وجود دارد، یکی حجت ظاهر که انبیاء و ائمه اند و دیگری حجت باطن که عقول هستند» پس عقل حجت خدا بر مردم است. در متون اسلامی بر لازم بودن تربیت عقلانی تاکید شده است و تقویت جنبه ی عقلانی را سبب هدایت به سمت حقیقت هستی می داند و عقل نیز جز در بستر علم نمی روید و عالم شدن مستلزم این است که فرد مورد تعلیم قرار گیرد (مزروقی و صفری، ۱۳۸۶، ص ۱۱۵).

هدف های تربیت عقلانی شامل: پرورش قوه ی فهم آدمی نسبت به جایگاه خود در عالم هستی، تقویت قوه ی تحلیل برای شناخت رابطه انسان با سایر ابعاد خلقت، هدایت عقل به سوی تقویت ایمان در فرد و دستیابی به حالتی که عقل و ایمان منطبق بر یکدیگر باشند و تفهیم اسرار خلقت و نسبت آن با خالق هستند (مزروقی و صفری، ۱۳۸۶، ص ۱۲۰، به نقل از ملکی، ۱۳۷۹، ص ۴۹۰).

یافته ها

نحوه برخورد و ارتباط والدین و کودک از مهمترین و بنیادیترین عوامل محسوب میشود هر خانواده شیوه های خاص را در تربیت فردی و اجتماعی فرزندان خویش به کار می گیرد. این متاثر از عوامل گوناگون مانند عوامل فرهنگی، شیوه ها که شیوه های فرزندپروری نامیده می شوند. ه طور کلی میتوان گفت باورهای فراشناختی و به طور خاص باور فراشناختی کنترل پذیری و خطر از طریق تاثیر بر انتخاب راهبرد مقابله ای و ادراک فرد از تواناییهای خود با تداوم آسیب شناسی روانی ارتباط دارند. به لحاظ کاربرد بالینی این یافته ها نشان میدهد که میتوان به دانش آموزان آموزش داد باورهای فراشناختی خود را تغییر داده و در نتیجه از سلامت عمومی و روانی بیشتری برخوردار شوند. در این پژوهش جمعیت مورد بررسی، دانش آموزان رشته ی روانشناسی و مشاوره بوده است و تعمیم آن به جمعیت های دیگر با محدودیت رو به رو است و پیشنهاد میشود بررسی های مشابه با نمونه ی بزرگتر و در جمعیت های دیگر نیز انجام گیرد. اثر خانواده فراتر از فرهنگ جامعه، دنیای کار، دوستان نزدیک و امثال آنهاست. رابطه والدین یا شیوه فرزندپروری، در گذر از اعمالی است که اهداف گوناگونی از قبیل تربیت اخلاقی و روانی، شناسایی رشد و پیشرفت استعداد های فرزندان، آموزش مهارت ها، آشنا کردن با قوانین و هنجارهای جامعه را در برمی گیرد. در واقع فرزندان مثل همه انسان ها دارای شخصیت و هویت بوده و خود نیز سعی می کنند تا با مدل ها و سمبل هایی خود را هماهنگ کنند، یعنی هم مثل برخی اشخاص شوند و هم در نهایت دارای یک ویژگی منحصر به فرد باشند. به عبارتی خود را در دیگری حل کردن، یادگیری را در خود بوجود آوردن که با این فعالیت صاحب شخصیت یا هویت می شوند (تاپ، ۱۹۸۸).

پژوهش ها نشان می دهد که رابطه تنگاتنگی بین آزادی و استبداد و چگونگی رشد اخلاقی فرزندان وجود دارد. بامریند به نقل از سیف (۱۳۶۸) با انجام پژوهشی درباره ۱۵۰ کودک ۴ ساله، والدین آنها را به سه گروه مختلف تقسیم می کند؛ گروه اول والدینی هستند که فرزندان خود را مجبور به اطاعت کورکورانه می کنند، این گروه فرزندان خود را محدود کرده، اختیار و آزادی کمتری به آنها می دهند و معتقدند که رفتار کودکان بایستی زیر نظر آنان باشد. در نتیجه ضوابط رفتاری آنها انعطاف پذیر نبوده و یک جانبه است، و گاهی اوقات برای اجرای همان ضوابط رفتاری، کودکان را تنبیه می کنند. گروه دوم والدینی هستند که با فرزندان خود با اقتدار رفتار کرده ولی بر عکس گروه اول معتقد به انعطاف پذیری در رفتارند. به فرزندان خود فرصت می دهند تا در صورت لزوم اعتراض کنند و تربیت خاصی را با دلیل به آنها تفهیم می کنند. گروه سوم والدینی هستند که نسبت به فرزندان تحمل پذیرند، اصطلاحا سهل گیرند و در مقابل اعمال خلاف چشم پوشی می کنند (لوپس، ۱۹۸۱).

بحث و نتیجه گیری

شکل گیری رویکرد سطحی مطالعه جهت بدست آوردن نمرات قبولی و گذراندن امتحانات کلاسی باعث کاهش انگیزه دانش آموزان خواهد شد. انگیزه دانش آموزان به تحصیل در صورتی افزایش می یابد که به آنها کمک شود تا خود را درک کنند. دانش آموزانی وجود دارند که پس از شکست های پیاپی در یادگیری، به تعریف ضعیفی از خود می رسند و بین این موفقیت ها و اعمال خود رابطه نزدیکی نمی بینند و تمام شکست های خود را به فقدان توانایی نسبت می دهند. علت به وجود چنین دیدگاهی این دانش آموزان به این نتیجه می رسند که تلاش های آنها فایده ای نخواهد داشت و در نتیجه دست از تلاش و کوشش بر می دارند. از این رو، معلمان باید به این گونه دانش آموزان آموزش دهند که ممکن است تفسیر هایشان واقعیت نداشته باشد و باید سایر احتمالات را هم در نظر بگیرند. در نتیجه تغییر چنین دیدگاهی و آموزش تغییر تفسیر واقعیت ها، شکست در دانش آموزان را باید از فقدان توانایی به فقدان کوشش در آنان تغییر دهند (سیف، ۱۳۸۷).

ساختمان سلامت عقلانی کودک، از طریق الفاظ و عبارات و داستان ها و از طریق مشاهدات مانند کتاب و مجلات و نیز از طریق رادیو و تلویزیون (داستانها و نمایشنامه ها) نهاده میشود و همگی آنها سازنده ی رشد عقلانی کودک است (حجتی، ۱۳۷۰، ص ۳۸).

پیوند دین و اخلاق به اندازه ای عمیق و گسترده است که شاید بتوان گفت: دین و اخلاق یکی است؛ و دین عامل ایجاد خلق نیک و رفتار پسندیده اخلاقی است. بر طبق این یکی کردن، اخلاق از سر چشمه دین مستفیض می گردد. پیامبر اسلام (ص) فرمودند: «بعثت لاتمم مکارم الاخلاق» غایت و هدف بعثت رسول اکرم (ص) تکمیل اخلاق مردم بوده است (حجتی، ۱۳۷۰، ص ۲۳۵).

اعمال و حرکتی که روزانه کودکان انجام می دهند شاید به تنهایی کوچک و نا قابل باشد و اهمیت و تاثیر عمده ای نداشته باشد اما آنها به منزله ی ذرات برف می باشد که دانه دانه فرود می آید و بتدریج با آمیخته شدن ذرات کوچک با هم و در نهایت بر اثر تراکم مجموع آنها بهمن های بزرگ و خطرناک را تشکیل می دهند (رشید پور، ۱۳۷۸، ص ۱۰۹).

این اعمال و رفتار انسانی همراه با یک سیر زمانی به درجه ای از ثبات می رسد که همین اعمال و رفتار های انسان معرف او می شوند (حجتی، ۱۳۷۰، ص ۲۴۲). از جمله صفات اخلاقی می توان به امانت، خوش گفتاری، راستی، درستی و... اشاره کرد آیات بسیاری در قرآن کریم در باب این فضائل اخلاقی وجود دارد و به مردم سفارش شده که دارای این صفات باشند. عامل این صفات اخلاقی کودک، اجتماع یا جامعه ای است که کودک در آن زندگی می کند مدرسه نیز جزئی از اجتماع و مهمترین عامل موثر اجتماعی به حساب می آید به ویژه در مراحل ابتدائی تربیت کودک مدرسه عامل بسیار موثری می باشد. نهاد آموزش و پرورش به دلیل اثر گذاری فراوان و مخاطبان فراوانی که دارد و با توجه به رسالت آموزشی و پرورشی خطیری که برعهده دارد، برنامه ی تربیت اخلاقی را باید اصلی ترین و محوری ترین مسائل آموزشی و تربیتی خود قرار دهد.

پژوهشگران در نتیجه تحقیق دریافته اند افرادی که به خانواده های نیازمند و محله های فقیرنشین تعلق دارند غالباً از لحاظ یادگیری و پیشرفتهای درسی از خانواده های طبق متوسط وضع پائین تری داشته اند. کودکان و نوجوانان خانواده های مرفه و ثروتمند برایشان دشوار است که از حال و روز کودکان نیازمند و فقیر آگاهی یابد. این کودکان فقیر که از غذا و لباس کافی و مناسب و مسکن شایسته ای برخوردار نیستند کمتر به دانش اندوزی و پیشرفتهای درسی علاقه نشان میدهند. بسیاری از آنان تکالیف خود را به خوبی انجام نمیدهند و به درس و سخنان معلم کمتر توجه میکنند. بیشتر پرخاشگر و کینه توزند و برای تحصیل و یادگیری دارای انگیزه کمتری هستند.

معلم باید از دانش مرتبط با موضوعی که تدریس می کند برخوردار باشد و به مطالعه و تحقیق حرفه ای در خصوص دیدگاه های تئوریک متعددی پیرامون روش کلاس داری و تدریس بپردازد و نیز از دانش مرتبط با تفاوت های فردی دانش آموزان برای برنامه ریزی، یافته های حاصل از بررسی این فرضیه که بین مهارت های ارتباطی معلمان روش های معلمی و پیشرفت

تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. نشان داد که بین مهارت های ارتباطی معلمان روش های معلمی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این یافته با نتایج به دست آمده از پژوهش هایی که در این زمینه انجام شده ان در تبیین این یافته می توان گفت که معلم باید از دانش کافی در زمینه برنامه ریزی برای تدریس و استراتژی های آموزشی متنوع برای انتقال مطالب و نیز روش های متنوع ارزشیابی رسمی و غیر رسمی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان برخوردار باشد. بدیهی است که معلم متخصص در این زمینه می تواند راهکارهای مناسبی را در فرایند یاددهی-یادگیری برای پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تعبیه نماید و به آنها در جهت موفقیت تحصیلی کمک نماید، سازگاری دارد.

فهرست منابع :

- امین فر، مرتضی ، "علل وعوامل افت تحصیلی وچگونگی کاهش آن ، فصلنامه تعلیم و تربیت".
بیابانگرد ، اسماعیل ، روانشناسی تربیتی تهران : انتشارات ویرایش، ۱۳۸۴ .
- بنی مسنی، حمیدرضا و پویا، نرگس، تاثیر محیط یادگیری بر انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی، دومین همایش بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی، همدان، ۱۳۹۸ . <https://civilica.com/doc/1012658>
- جباری فر، تقی. زارعی، حسن و جهانگرد شرقی، محبوبه، نگاهی بر نقش خانواده در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، اولین همایش ملی علمی پژوهشی روانشناسی و علوم تربیتی و آسیب شناسی جامعه، ۱۳۹۴.
- پاول، تروورجی و سیمون جی انزایت، فشار روانی اضطراب و عدم اعتماد به نفس و راه های مقابله با آن، ترجمه: عباس بخشی پور رودسری و حسن صیوری مقدم، به نشر، مشهد، ۱۳۷۷ش.
- پیفر، ورا، استرس و عدم اعتماد به نفس وروش های مقابله، ترجمه: آزاده افروز و منا نقیبی راد، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۸۰ش.
- پی کیوز، جان ، "دنیای یادگیری در مدرسه " ، ترجمه : فرخ لقاء رئیس دانا ، (۱۳۸۰) ، تهران : انتشارات تعلیم و تربیت زندگی نامه و خدمات علمی و فرهنگی دکتر غلامحسین شکوهی ، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، چاپ اول.
- سام خانیان ، محمد ربیع ؛ و نوآوری در سازمان آموزشی ، تهران ، چاپ سوم ، ویرایش دوم ، انتشارات رسانه تخصصی.
- سلطان القرایی ، خلیل و سلیمان نژاد، اکبر، تفکر انتقادی و ضرورت آموزش آن در کلاس درس، دو فصلنامه ی تربیت اسلامی، سال سوم، ۱۳۷۷.
- سیف ، علی اکبر؛ روانشناسی پرورش نوین: روانشناسی یادگیری و آموزش، چاپ چهارم ویرایش هفتم، تهران، انتشارات دوران.
- شعبانی ، زهرا؛ بررسی تطبیقی تربیت معلم در ایران و چند کشور جهان. فصل نامه ی تعلیم و تربیت، سال بیستم، شماره ی ۱۰-۰۶۰، صص ۹.
- شعبانی، حسن؛ تأثیر روش حل مسأله بصورت کارگروهی بر تفکر انتقادی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی. رساله دکتری، تهران: دانشگاه تربیت مدرس.
- شیرازی، رباب. (۱۳۷۸) بررسی عوامل موثر بر انگیزه انتخاب شغل معلمی از دیدگاه دبیران زن .
- دهستانی اردکانی، محمد و اخوت، علی محمد، ۱۳۹۵، نقش محیط یادگیری در میزان یادگیری دانش آموزان، اولین همایش ملی تازه های تعلیم و تربیت در نظام آموزشی ایران، اردکان ، <https://civilica.com/doc>
- رضایی حبیب اله، بمانی نیکو. نقش محیط یادگیری در ارتقای آموزش و معرفی ابزارهای اندازه گیری محیط یادگیری. توسعه ی آموزش جندی شاپور. ۱۳۹۵ [<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=284920>] .
- صفری زاده، صغری و علیدادی، فرامرز، بررسی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، مجله پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۱۳۹۹.